CAZURILE SI CONDIȚIILE DE SOLUȚIONARE A CAUZELOR CIVILE PRIN INTERMEDIUL REGULILOR DE COMPETENȚĂ JURISDICȚIONALĂ

Veronica BUJOR

Sistemul de judecată are un istoric şi o evoluție demnă de apreciere, preocuparea legiuitorului, de-a lungul istoriei sale, fiind aceea de a oferi un cadru procesual de desfăşurare a soluționării conflictelor dintre cei care apelează la organele de justiție spre rezolvarea neînțelegerilor ivite în viața de zi cu zi în raporturile lor economice ori sociale, între subiecții de drept.

Spectaculoasa resurecție a statului de drept, marcând trecerea de la „dreptul statului" la „statul dreptului" , subordonarea statului față de drept redimensionează una din funcțiile statului, şi anume, cea de aplicare a dreptului. Printr-un original circuit se ajunge ca statul, autorul dreptului, să se subordoneze acestuia, inclusiv prin desfăşurarea unor activități specifice de realizare a dreptului, precum: emiterea unor reguli de drept pentru aplicarea altor reguli, ierarhic superioare; exercitarea unor prerogative sau atribuții; rezolvarea conflictelor care apar în procesul particularizării regulilor emise sau prerogativelor exercitate.

Indiferent însă de natura activităților desfăşurate pentru realizarea dreptului, în sens mai larg vorbind, pentru înfăptuirea uneia dintre funcțiile statului, autoritățile acestuia urmează să acționeze pe baza şi în limitele competenței prestabilite prin regulile de drept.

Codul de procedură civilă debutează prin a se referi, chiar în primele sale articole, la regulile de competență. Această reglementare este firească dacă se ține seama de importanța regulilor procedurale prin intermediul cărora se statornicesc atribuțiile instanțelor judecătoreşti. Într-adevăr, în cazul declanşării unui litigiu, prima problemă care trebuie rezolvată de reclamant este de a determina instanța competentă. Totuşi, codurile moderne, deşi acordă aceeaşi importanță majoră problemelor de competență, încep printr-o prezentare generală a principiilor de bază ale procedurii judiciare, tendință începută odată cu adoptarea Codului civil german de la sfârşitul sec. XIX. Codul nostru de procedură civilă urmează aceeaşi tendință a codurilor moderne.

Prin competență, în general, se desemnează capacitatea unei autorități publice sau a unei persoane de a rezolva o anumită problemă. Conceptul de "„competență" este de amplă utilizare în limbajul juridic, mai cu seamă în domeniul procesual. În dreptul procesual civil, prin competență se înțelege capacitatea unei instanțe de judecată de a soluționa anumite litigii sau de a rezolva anumite cereri. Precizăm că nu toate litigiile civile sunt de

competența instanțelor judecătorești. Există litigii care se soluționează de către alte autorități statale sau de către alte organe, jurisdicționale sau cu activitate jurisdicțională, decât instanțele judecătorești. Deci, vorbind de competență ne raportăm la instanța judecătorească sau la alt organ de jurisdicție ori cu activitate jurisdicțională, şi nu la judecători, care sunt încadrați în acea instanță.

Cazurile şi condițiile în care o instanță judecătorească are aptitudinea de a soluționa o anumită cauză civilă se determină prin intermediul regulilor de competență. Legislația noastră utilizează criterii diferite pentru determinarea competenței instanțelor judecătorești. O primă clasificare a normelor de competență sunt norme de competență generală (o instituție procesuală prin intermediul căreia se delimitează activitatea instanțelor judecătorești de atribuțiile altor autorități statale sau nestatale) şi norme de competență jurisdicționale, după cum ne raportăm la organele din sisteme diferite sau la organele din acelaşi sistem.

Delimitarea activității instanțelor judecătorești, între ele, se realizează prin intermediul regulilor competenței jurisdicționale. Competența jurisdicțională, la rândul său, îmbracă două forme: competența materială şi competența teritorială. Competența materială este desemnată de unii autori ca şi competență de atribuție în cadrul căreia se distinge competența materială funcțională, care se stabileşte după felul atribuțiilor jurisdicționale ce revin fiecărei categorii de instanțe şi competența materială procesuală, care se stabileşte în raport de obiectul, valoarea sau natura litigiului dedus judecății.

Vorbind de competența teritorială, distingem între competența teritorială de drept comun, competența teritorială alternativă şi competența teritorială exclusivă, după cum cererea se introduce la instanța de drept comun din punct de vedere teritorial, reclamantul având posibilitatea alegerii între mai multe instanțe deopotrivă competente, sau cererea trebuie depusă numai la o anumită instanță.

O ultimă clasificare este delimitarea în competență absolută şi competență relativă, după cum normele care le reglementează au caracter imperativ sau dispozitiv. Au caracter imperativ normele de competență generală, normele de competență materială şi cele de competență teritorială exclusivă, iar caracter dispozitiv – normele de competență teritorială de drept comun şi alternativă. Exercitarea atribuțiilor instanțelor judecătorești în statul de drept nu se poate face fără o delimitare clară a sarcinilor ce revin acestora în funcție de gradul de ierarhie pe care se află, fie între instanțele judecătorești şi alte organe care au atribuții jurisdicționale.

În domeniul dreptului, termenul de „competență" are mai multe accepțiuni. Problema competenței interesează nu numai dreptul procesual civil, dar şi alte ramuri de drept sau chiar şi alte domenii ale vieții social-

economice, de justa ei rezolvare depinzând cunoaşterea organelor chemate să soluționeze problema privind apărarea drepturilor şi intereselor persoanelor; fizice şi juridice în statul de drept.

Cele mai importante norme ce reglementează competența le găsim în Codul de procedură civilă şi în alte legi ce conțin şi ele reglementări privind competența.

În prezent, în legislația noastră, există o mare diversitate de atribuții care sunt conferite de lege altor organe decât instanţelor judecătoreşti. Aşa este cazul în materia contravențională, vamală, fiscală, de creație intelectuală şi de proprietate industrială, de expropriere, electorală etc. Unele din aceste jurisdicții au fost cercetate pe larg la alte discipline juridice, ca: Dreptul administrativ, Dreptul constituțional, Dreptul muncii, astfel că nu este necesar să mai revenim asupra lor în cadrul lucrării de față.

Dar constatăm că nici în această privință nu există reglementări concordante. De aceea, considerăm că o simplificare a, cel puțin, unora din reglementările actuale s-ar impune în perspectiva perfecționării reglementărilor juridice în materie.

Bibliografie:

1. LEŞ, I. *Comentariile Codului de procedură civilă.* Vol. I. Bucureşti: All Beck, 2001, p. 3.
2. LEŞ, I. *Tratat de drept procesual civil,* ed. a V-a. Bucureşti: C.H. Beck, 2010.
3. DELEANU, Ion. *Tratat de procedură civilă.* Vol. I. Arad: Servo-Sat, 2000.
4. CIOBANU, V.M. *Tratat teoretic şi practic de procedură civilă. Teoria generală.* Vol. I. Bucureşti: Național,1996.
5. CIOBANU, Viorel Mihai. *Tratat teoretic şi practice de procedură civilă.* Vol. I. Bucureşti: Național, 1996, p.372.
6. DELEANU, Ion, DELEANU, Sergiu. *Mică enciclopedie a dreptului. Adagii şi locațiuni latine în dreptul românesc.* Cluj: Dacia, 2000, p. 218.